

Melk vloeit ondergronds naar Friese fabriek

Haags ambtenaar ziet experiment bekroond: melkleiding permanent

(Van onze landbouwredakteur)

Deze hele winter al stroomt de melk van een van de grootste Friese melkveehouders door een plasticbuis ondergronds naar de fabriek die 1600 meter van de boerderij ligt. Driemaal in deze periode werd dit transport onderbroken. Een keer toen een buurman een schep in de grond stak (en de melk de lucht inspoort), eenmaal toen een zware vrachtauto over de buis reed en de derde keer toen het reinigingswater in de buis bevroor en deze buiten werking gesteld werd. Daarom wordt de buis op het ogenblik dieper in de grond gelegd. In plaats van een spade diep wordt het een halve meter. Het vervoer van de melk door de buis wordt permanent. Het experiment is afgesloten

Ir. H. Dijkstra, de kostprijberekenaar van het LEI in Den Haag, ziet zijn streven beloond. De idee van dit melktransport had hij in Zwitserland en in Stompetoren (Nrd. Holland) opgedaan en hij vond in de heer P. Jaarsma te St. Nicolaasga een boer die hem bijviel. Toen ir. Dijkstra ruim een jaar geleden zijn plannen bekend maakte is hij uitgelachen. Hetgeen voor hem een grote aansporing moet zijn geweest. De heer Jaarsma is ook een bijzondere boer in Friesland. Op zijn bedrijf van 45 ha dicht bij het Tjeukemeer heeft deze 66-jarige man 83 melkkoeien, die hij verzorgt met zijn 66-jarige vader en een veeverzorger, de heer Jonkman. De heer Jonkman heeft het eens gepresteerd om alle 83 koeien op zijn eentje in twee uren met de machine te melken. Op het bedrijf is deze prestatie mogelijk doordat er met de z.g. melkleiding gemolken wordt. De melk stroomt van de uiter rechtstreeks naar een grote tank van 900 liter in de melkkamer en vandaar door de plastic buis naar de fabriek, waar de melk flink gekoeld aankomt, soms zelfs met een lager bacteriegehalte dan waarmee hij van het bedrijf vertrokken is.

De heer Jaarsma is ook anderszins nog een bijzondere boer, want zijn pinken weidt hij op een bedrijf van 30 ha in de buurt van Wartena en zijn schapen en het andere jongvee op een bedrijf van 70 ha in de Noordoostpolder.

In totaal is dit dus 145 ha. De hooiwinning op de drie bedrijven geschiedt door degenen die in St. Nicolaasga werken. Op dit bedrijf met zijn Amerikaans aandoende specialisatie kreeg ir. Dijkstra een kans.

Onder veel geginnegap begon ir. Dijkstra met de aanleg van de leiding naar de fabriek. De Haagse ambtenaar kwam met enkele kollega's en een stel schoppen naar Friesland. Hij luchtte midde-lerwijl zijn hart in artikelen voor landbouwbladen en prikkelde zijn tegenstanders nog meer. Hij noemde sloten en vaarten heel geschikte plaatsen om de leidingen in te leggen en verdedigde de stelling dat dit transport goedkoper zou zijn dan vervoer in melkbussen. Bovendien zou de kwaliteit van de melk beter worden. Ir. Dijkstra heeft de slag gewonnen. De melkbuis komt nu dieper in de grond en er komt nog een buis naast te liggen waarlangs de fabriek wei en ondermelk aan het bedrijf levert. De heer Jaarsma heeft geen zorgen meer over de koeling van de melk, want in de grond kan de melk de hele nacht blijven staan voor de fabriek de melk ontvangt. Op het bedrijf wordt de melk niet meer aan de lucht blootgesteld, want hij blijft voortdurend in gesloten buizen en tanks. Het enige wat de heer Jaarsma doet is het aansluiten van het melkapparaat op de uier van de koeien en het inschakelen van de motoren. Als alle melk in de buis is, stop men er

een sponsje in dat de buis leeg veegt. De eerste tien dagen van de proef werd de leiding zelfs niet schoongemaakt en toen viel de melk nog in de eerste kwaliteit klasse. Ir. Dijkstra schrijft dit toe aan de hoge kwaliteit van het gebruikte polytheen-plastic.

Ir. Dijkstra ziet verschillende mogelijkheden voor de toepassing van de plastic-buis. De melk kan er geruime tijd ondergronds en gekoeld in bewaard worden, wat de noodzaak van zaterdag- en zondag-arbeid in de zuivelfabrieken vermindert. In de zomer is de temperatuur nog beneden de kritische temperatuur voor bacterieontwikkeling, ongeveer 15 graden, en in de winter daalt deze in de buis tot ongeveer 4 graden. Vooral bij het transport van de warme wei naar de boerderij waarin door bacterieontwikkeling in de bussen een sterke kwaliteitsvermindering plaatsvindt, kan de ondergrondse leiding een uitkomst zijn. Een belangrijke toepassingsmogelijkheid voor het ondergrondse transport ziet ir. Dijkstra bij afgelegen of slechts over water bereikbare boerderijen. Deze boerderijen zouden in groepen van twintig de melk naar een centraal punt kunnen vrompen, waar de fabriek de melk met een tankauto vandaan haalt. Voor een bedrijf met 20 koeien berekent ir. Dijkstra de kosten van transport over een kilometer op 0,75 cent per kilogram melk.

Ir. H. Dijkstra (rechts) en de heer P. Jaarsma presenteerden gister in St. Nicolaasga hun ondervindingen met het ondergrondse melktransport. Ir. Dijkstra zag zijn onder veel kritiek begonnen streven met succes bekroond.